

राज्यातील शासकीय व अशासकीय
औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांमधील
गटनिदेशक/निदेशक यांच्या कौशल्य स्पर्धा
परीक्षा घेणे तसेच मानधन वाढ करण्यास
प्रशासकीय मान्यता देणेबाबत...

महाराष्ट्र शासन
कौशल्य विकास व उद्योजकता विभाग
शासन निर्णय क्रमांक: आयटीआय २०१२/९२/प्र.क्र. ४०/व्यशि-३
हुतात्मा राजगुरु चौक, मादाम कामा रोड,
मंत्रालय विस्तार, मुंबई- ४०० ०३२.
दिनांक : ०२ सप्टेंबर, २०१६.

वाचा :

१. शिक्षण व सेवायोजन विभाग, शासन निर्णय क्र: टीएसए-२४८०/१७२९९१ (४१२१)/ तांशि-३, दि. २३ जून, १९८२.
२. संचालक (प्रशिक्षण), व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय, म.रा., मुंबई यांचे पत्र क्र. १७/औप्रसनिाकौस्प/२०१२/१६३, दिनांक २२.०२.२०१२
३. संचालक (प्रशिक्षण), व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय, म.रा., मुंबई यांचे पत्र क्र. १७/औप्रस निाकौस्प/२०१५/२१९, दिनांक २५.०३.२०१५
४. संचालक (प्रशिक्षण), व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय, म.रा., मुंबई यांचे पत्र क्र. १७/औप्रस निाकौस्प/२०१५/८०६, दिनांक २१.१०.२०१५.
५. संचालक (प्रशिक्षण), व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय, म.रा., मुंबई यांचे पत्र क्र. १७/औप्रस निाकौस्प स्पर्धा/२०१६/७२, दिनांक ०२.०२.२०१६.

प्रस्तावना:

राज्यातील उद्योग क्षेत्रातील विविध कामासाठी लागणाऱ्या कुशल मनुष्यबळाचा पुरवठा करणे आणि त्यासाठी युवकांना रोजगाराभिमुख प्रशिक्षण देऊन सक्षम बनविणे तसेच कौशल्य युक्त प्रशिक्षण देऊन उत्पादन व इतर सेवा क्षेत्रामध्ये स्वयंरोजगार करण्यासाठी सक्षम बनविणे, कामगारांना योजनाबद्ध प्रशिक्षण देवून औद्योगिक आस्थापनांचा दर्जा, गुणवत्ता व उत्पादन वाढविणे या उद्दिष्टांसह राज्यात शिल्प कारागीर प्रशिक्षण योजना सुरु आहे.

औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांमधील कौशल्य स्पर्धा परीक्षेचा हेतू लक्षात घेता, राज्या-राज्यातून निकोप स्पर्धा होण्याकरिता प्रशिक्षणार्थी, निदेशक, गटनिदेशक, संस्था यांना प्रोत्साहन मिळून त्यांचे कौशल्य वृद्धीगत व्हावे हा मुख्य उद्देश आहे. शिक्षण व सेवायोजन विभागाच्या संदर्भाधिन (१) येथील शासन निर्णयान्वये राज्यात निदेशकांच्या व गटनिदेशकांच्या सुतारकाम, संधाता, जोडारी, कातारी व यंत्रकारागिर या ५ व्यवसाय अभ्यासक्रमातून कौशल्य स्पर्धा घेण्यात येतात. तथापि, ज्या १५ व्यवसायातून प्रशिक्षणार्थ्यांच्या कौशल्य स्पर्धा घेतल्या जातात, त्या व्यवसायाच्या निदेशक/गटनिदेशकांच्या कौशल्य स्पर्धा परीक्षा घेतल्यास त्यांचे कौशल्य वृद्धीगत होईल याला लाभ प्रशिक्षणार्थ्यांना होवून राज्यातील जास्तीत जास्त

प्रशिक्षणार्थी प्रथम क्रमांकाने उत्तीर्ण होवून अखिल भारतीय स्तरावर महाराष्ट्र राज्य प्रथम क्रमांकावर राहिल्यास देश पातळीवर महाराष्ट्र राज्याचा नावलौकीक होईल. यास्तव योजनेचे उद्दिष्ट विचारात घेता, संचालनालयाने संदर्भाधिन (२) येथील पत्रान्वये प्रस्तावित केल्याप्रमाणे सुतारकाम वगळून १. जोडारी, २. कातारी, ३. मशिनिष्ट, ४. संधाता, ५. विजतंत्री, ६. यांत्रिक मोटारगाडी, ७. इन्स्ट्रुमेंट मॅकेनिक, ८. इलेक्ट्रॉनिक्स मॅकेनिक, ९. आरेखक यांत्रिकी, १०. आरेखक स्थापत्य, ११. साचेकार, १२. यांत्रिक डिझेल, १३. आरएसी मॅकेनिक, १४. कर्तन व शिवण, १५. कोपा या १५ व्यवसाय अभ्यासक्रमात स्पर्धा परीक्षा आयोजित करण्यास कार्योत्तर मान्यता देणे तसेच स्पर्धा परीक्षेच्या मानधनात वाढ करण्याचा प्रस्ताव संचालनालयाने संदर्भाधिन (२) ते (५) येथील पत्रान्वये शासनास सादर केला आहे. सदर प्रस्तावास मान्यता देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधिन होती.

शासन निर्णय :

प्रस्तावनेत नमूद केलेली पार्श्वभूमी विचारात घेऊन राज्यातील शासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांमधील गटनिदेशक/निदेशक यांच्या कौशल्य स्पर्धा परीक्षा १. जोडारी, २. कातारी, ३. मशिनिष्ट, ४. संधाता, ५. विजतंत्री, ६. यांत्रिक मोटारगाडी, ७. इन्स्ट्रुमेंट मॅकेनिक, ८. इलेक्ट्रॉनिक्स मॅकेनिक, ९. आरेखक यांत्रिकी, १०. आरेखक स्थापत्य, ११. साचेकार, १२. यांत्रिक डिझेल, १३. आरएसी मॅकेनिक, १४. कर्तन व शिवण, १५. कोपा या १५ व्यवसाय अभ्यासक्रमातून घेण्यास कार्योत्तर मान्यता देण्यास तसेच मानधन वाढ करण्यास शासन प्रशासकीय मान्यता देत आहे.

गटनिदेशक/निदेशक यांना कौशल्य स्पर्धा परीक्षेकरिता निकष व कार्यप्रणाली पुढीलप्रमाणे राहिल:-

१. सदरहू परीक्षा शासकीय/अशासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांना लागू राहिल.
२. कौशल्य स्पर्धा परीक्षा वरील १५ व्यवसाय अभ्यासक्रमातून घेण्यात येईल.
३. सदरहू व्यवसाय कौशल्य स्पर्धा ही राज्यातील सर्व औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था/केंद्रातील संबंधित व्यवसायाच्या गटनिदेशक/निदेशक यांच्या करिता अनिवार्य राहिल.
४. सदरहू कौशल्य स्पर्धा ही जिल्हास्तर, विभागीयस्तर व राज्यस्तर याप्रमाणे राहिल.
५. सदरहू परीक्षा ही दरवर्षी माहे मे/जून या महिन्यात घेण्यात येईल.
६. सदरहू कौशल्य स्पर्धा ही प्रात्यक्षिक स्वरूपाची राहिल त्याकरिता अभियांत्रिकी व्यवसायातील परिक्षेसाठी प्रात्यक्षिक परिक्षा ही ३०० गुणांची व त्याकरिता वेळ ८ तास राहिल तसेच बिगर अभियांत्रिकी व्यवसायातील परिक्षेसाठी प्रात्यक्षिक परिक्षा ही १०० गुणांची व त्याकरिता वेळ ४ तास राहिल.
७. सदर परिक्षेमध्ये पात्र ठरण्यासाठी किमान जिल्हास्तर ७० टक्के, विभागीयस्तर ७५ टक्के, राज्यस्तर ८० टक्के गुण असणे अनिवार्य राहिल.

८. जिल्हा स्तरावरून वरील प्रमाणे पात्रतेनुसार व्यवसाय निहाय तीन प्रथम व्दितीय व तृतीय क्रमांकाने पात्र ठरलेले उमेदवार विभागीय स्तरावर परीक्षेसाठी पात्र ठरतील.
९. विभाग स्तरावरील व्यवसाय निहाय (प्रथम, व्दितीय क्रमांकाने उत्तीर्ण झालेले निदेशक) पात्रता निकष पूर्ण करणाऱ्यांना राज्य कौशल्य स्पर्धेस पात्र ठरविण्यात येईल.
१०. राज्य स्तरावर पात्रता निकष पूर्ण करून प्रथम, व्दितीय क्रमांकाने उत्तीर्ण होणाऱ्या गटनिदेशक/निदेशक यांना सदर कौशल्य स्पर्धेमध्ये पात्र ठरवून वरील प्रमाणे नमूद केल्यानुसार प्रमाणपत्र/रोख रक्कम देय राहिल.
११. ज्या गटनिदेशकांचे/निदेशकांचे वय ५० पूर्ण झाले असेल त्यांना सदरहू परिक्षेस बसण्यास सुट देय राहिल. ३ वेळा परीक्षा उत्तीर्ण झालेले उमेदवार सूट मिळण्यास पात्र राहतील. परंतु संबंधितांची इच्छा असल्यास ते परिक्षेस बसू शकतील.
१२. सदरहू कौशल्य स्पर्धा परीक्षा ही शासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांमध्ये संचालनालयाने ठरवून दिलेल्या परीक्षा केंद्रावर होईल आणि त्यासाठी लागणाऱ्या कच्चा मालावरील खर्च हा संबंधित परीक्षा केंद्रांनी त्यांच्या मंजूर अनुदानातून करावा.
१३. शासकीय/अशासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांचा बक्षिसाचा खर्च हा संबंधित प्रादेशिक कार्यालयाने मंजूर अनुदानातून करावा.
१४. प्रात्यक्षिक पेपर प्रश्नपत्रिका तयार करण्यासाठी मानधन प्रति प्रश्नपत्रिका रु. २००/- राहिल व सदर खर्च प्रादेशिक कार्यालयाच्या स्तरावरून मंजूर अनुदानातून भागविण्यात येईल. याबाबतचा तपशिल प्रपत्र “अ” मध्ये दर्शविण्यात आला आहे.
१५. जॉब मूल्यांकनासाठी व्यवसायनिहाय प्रति जॉब रु. १०/- आणि जास्तीत जास्त रु. २००/- एवढे मानधन अनुज्ञेय राहिल. सदरचा खर्च संबंधित परीक्षा केंद्राने मंजूर अनुदानातून भागवावा. याबाबतचा तपशिल प्रपत्र “ब” मध्ये दर्शविण्यात आला आहे.
१६. शासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांनी गटनिदेशक/निदेशक कौशल्य स्पर्धेसाठी लागणाऱ्या प्रवास भत्यावरील खर्च (दैनिक भत्ता व प्रवास भाडे) देय रक्कम मंजूर अनुदानातून भागवावा.
१७. अशासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांनी उमेदवाराचा प्रवास खर्च हा त्यांचे संस्था व्यवस्थापनाने करावा.
१८. वरील परीक्षेस बसून उत्तीर्ण झालेल्या आणि प्रथम, व्दितीय क्रमांक प्राप्त करणाऱ्या गटनिदेशक/निदेशक यांची त्यांच्या वार्षिक गोपनिय अहवालात नोंद (विशेष उल्लेखनिय बाबी अंतर्गत) घेण्यात यावी.
१९. जिल्हा, विभागीय व राज्य स्तरावर प्रथम व व्दितीय क्रमांकाने उत्तीर्ण झालेल्या गटनिदेशक/ निदेशक यांना संचालनालयाच्या स्तरावर प्रमाणपत्र व पदक दिले जाईल.
२०. बक्षिसाचा व पारितोषिकाचा खर्च सोबतच्या प्रपत्र “क” नुसार राहिल.

२१. सदर स्पर्धांचे आयोजनासंदर्भातील सर्व कार्यवाही संदर्भाधिन (१) येथील शासन निर्णयातील तरतूदीनुसार करण्यात यावी.
२२. सदर स्पर्धा परिक्षेसाठी प्रपत्र “अ”, “ब” व “क” मध्ये दर्शविल्यानुसार येणारा खर्च भागविण्यासाठी संबंधित उद्दिष्टांतर्गत त्या-त्या वर्षात आवश्यक ती तरतूद राखून ठेवण्याची जबाबदारी संचालक, व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण, व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई यांची राहिल.
२. सदर कौशल्य स्पर्धा परीक्षेसाठी येणारा खर्च “मागणी क्रमांक झेडए-१, २२३०-कामगार व सेवायोजन, ०३ प्रशिक्षण, ००३, कारागीर व पर्यवेक्षक यांचे प्रशिक्षण, (०२) कारागिरांचे तांत्रिक व व्यावसायिक प्रशिक्षण, कारागिरांचे तांत्रिक व व्यावसायिक प्रशिक्षण (२२३० ए ०३१) दत्तमत-योजनेतर या लेखाशीर्षाखाली संबंधित आर्थिक वर्षात उपलब्ध होणा-या तरतूदीतून भागविण्यात यावा.
३. सदर शासन निर्णय वित्त विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्र. २२३/ व्यय-५, दिनांक ०६.०४.२०१६ अन्वये दिलेल्या सहमतीने निर्गमित करण्यात येत आहे.
४. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१६०९०२१३१०५१९८०३ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.
- महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(विवेक मा. पाटील)

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन.

प्रत,

१. मा. राज्यपाल यांचे सचिव, राजभवन, मलबार हिल, मुंबई
२. मा. मुख्यमंत्री यांचे उप सचिव, मंत्रालय, मुंबई
३. महालेखापाल (लेखापरीक्षा) महाराष्ट्र-१/२, मुंबई/नागपूर.
४. महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता) महाराष्ट्र-१/२, मुंबई/नागपूर.
५. मा. मंत्री, कौशल्य विकास व उद्योजकता यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
६. मा. राज्यमंत्री कौशल्य विकास व उद्योजकता यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
७. मा. मुख्य सचिव यांचे उप सचिव, मुख्य सचिवांचे कार्यालय, मंत्रालय, मुंबई.
८. संचालक (व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण), व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.
९. सर्व सहसंचालक, व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण, प्रादेशिक कार्यालय, (संचालनालयामार्फत)
१०. उप सचिव (व्यय-५/अर्थसंकल्प १८), वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई
११. उप सचिव (का.१४७१), नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई

१२. अवर सचिव /कक्ष अधिकारी (व्यशि-१/व्यशि-२/व्यशि-४/व्यशि-५/रोस्वरो-२), कौशल्य विकास व उद्योजकता विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१३. अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई
१४. सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी, (संचालनालयामार्फत)
१५. प्राचार्य, सर्व संबंधित औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था, (संचालनालयामार्फत)
१६. प्रधान सचिव, कौशल्य विकास व उद्योजकता विभाग यांचे वरिष्ठ स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई
१७. सह सचिव (व्यशि), कौशल्य विकास व उद्योजकता विभाग यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई.
१८. उप सचिव (रोस्वरो-२), कौशल्य विकास व उद्योजकता विभाग यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई.
१९. निवड नस्ती (व्यशि-३), कौशल्य विकास व उद्योजकता विभाग, मंत्रालय, मुंबई.

कौशल्य विकास व उद्योजकता विभाग, शासन निर्णय क्रमांक आयटीआय-२०१२/९२/
प्र.क्र. ४०/व्यशि-३, दिनांक ०२ सप्टेंबर, २०१६ सोबतचे
प्रपत्र “अ”

प्रश्नपत्रिका तयार करण्यासाठीचा खर्च

अ.क्र.	स्तर	व्यवसाय	प्रश्नपत्रिका संचाचा खर्च	लागणारा खर्च
१	जिल्हा स्तर	१५ व्यवसाय	१५x ३ सेट = ४५ सेटचे ४५ x २०० रुपये	रु. ९०००/-
२	विभागीय स्तर	१५ व्यवसाय	१५x ३ सेट = ४५ सेटचे ४५ x २०० रुपये	रु. ९०००/-
३	राज्य स्तर	१५ व्यवसाय	१५x ३ सेट = ४५ सेटचे ४५ x २०० रुपये	रु. ९०००/-
	एकूण खर्च			रु. २७०००/-

कौशल्य विकास व उद्योजकता विभाग, शासन निर्णय क्रमांक आयटीआय-२०१२/९२/
प्र.क्र. ४०/व्यशि-३, दिनांक ०२ सप्टेंबर, २०१६ सोबतचे
प्रपत्र “ब”

जॉब मुल्यांकन प्रपत्र

अ.क्र.	स्तर	सुधारीत	
१	जिल्हा स्तर	१५ व्यवसाय x ३५ जिल्हे x २०० रु. (कमाल)	रु. १,०५,०००/-
२	विभागीय स्तर	१५ व्यवसाय x ३५ जिल्हे x २०० रु. (कमाल)	रु. १,०५,०००/-
३	राज्य स्तर	२ निदेशक x ६ विभाग x १५ व्यवसाय x रु. २०० दराप्रमाणे	रु. ३६,०००/-
	एकूण		रु. २,४६,०००/-

कौशल्य विकास व उद्योजकता विभाग, शासन निर्णय क्रमांक आयटीआय-२०१२/९२/
प्र.क्र. ४०/व्यशि-३, दिनांक ०२ सप्टेंबर, २०१६ सोबतचे
प्रपत्र “क”

बक्षिस व पारीतोषिकावरील खर्च

अ. क्र.	स्तर	प्रमाणपत्र	पदक	रोख
१	जिल्हा स्तर	(२ प्रमाणपत्र x १५ व्यवसाय x ३५ जिल्हे x ५ रु.) रु.५२५०	-----	प्रथम क्रमांक १ x ५०० x १५ x ३५ = रु. २६२५००
				द्वितीय क्रमांक १ x २५० x १५ x ३५ = रु. १३१२५०
२	विभागीय स्तर	(२ x ६ विभाग x ५ रु. x १५ व्यवसाय) रु.९००	प्रथम क्रमांक ६ विभाग x १५ व्यवसाय x ५०० किंमत (चांदीचे) रु. ४५०००	प्रथम क्रमांक १ x ५०० x १५ x ३५ = रु. ९००००
			द्वितीय क्रमांक ६ विभाग x १५ व्यवसाय x २५० किंमत (ब्राँझ) रु. २२५००	द्वितीय क्रमांक १ x २५० x १५ x ३५ = रु. ४५०००
३	राज्य स्तर	(१५ x २ व्यवसाय निदेशक x ५ रु.) रु.१५०	प्रथम क्रमांक चांदी पदक १५ x ५०० रु. ७५००	प्रथम क्रमांक १ x ५०० x १५ x ३५ = रु. ३००००
			द्वितीय क्रमांक ब्राँझ पदक १५ x २५० रु. ३७५०	द्वितीय क्रमांक १ x २५० x १५ x ३५ = रु. १५०००
	एकूण	रु. ६३००	रु. ७८७५०	रु. ५,७३,७५०
			एकूण	रु. ६,५८,८००/-